

Kodeks ponašanja

Comtrade grupe

Sadržaj

Definicije	3	5. Sprečavanje pranja novca i finansiranja terorizma	9
Preambula	4	6. Rad sa klijentima i podizvođačima	9
Uvod	5	7. Izbegavanje sukoba interesa	10
1. Osnovni zahtevi u vezi sa ponašanjem	6	7.1 Konkurencija, dodatni poslovi i volontiranje	10
1.1 Ponašanje koje je u skladu sa zakonom	6	8. Adekvatno postupanje sa svojom kompanije	11
1.2 Uzajamno poštovanje, integritet i pošten odnos	6	9. Adekvatno postupanje sa poverljivim informacijama	11
1.3 Odgovornost za reputaciju Comtrade grupe	6	9.1 Evidencija i finansijski integritet	11
1.4 Upravljanje, odgovornost i nadzor	6	9.2 Zaštita podataka o ličnosti	11
1.5 Odgovornost i prema društvu i državi	6	10. Životna sredina, zdravlje i bezbednost na radu	12
2. Odnos prema poslovnim partnerima i trećim stranama	7	10.1 Životna sredina	12
2.1 Poštena konkurencija i antimonopolski zakoni	7	10.2 Zdravlje i bezbednost na radu	12
2.2 Sprečavanje mita i korupcije: Aktivna korupcija	8	11. Implementacija usklađenosti poslovanja i nadzor	12
2.3 Sprečavanje mita i korupcije: Pasivna korupcija	8	12. Završne odredbe	12
3. Pokloni i gostoprimstva (pozivi ili zabavni sadržaj)	8		
3.1 Politički doprinosi, donacije i sponzorstva	8		
4. Javne nabavke	9		

Definicije

Termini upotrebljeni u okviru Kodeksa ponašanja Comtrade Grupe (u daljem tekstu: Kodeks ponašanja) imaju značenje definisano dalje u tekstu i navode se velikim početnim slovom:

Agent odnosi se na osobu koja postupa u ime druge osobe i/ili grupe.

Aktivna Korupcija se odnosi na čin nuđenja i davanja prednosti, obećavanja ili sugerisanja, bilo direktno ili indirektno, plaćanja ili pogodnosti javnom ili privatnom licu u zamenu za obećanje, oslobađanje ili povlašćeni čin.

Comtrade ili Comtrade Group se odnosi na Comtrade Group B.V. iz Holandije, zajedno sa svim svojim podređenim društvima i povezanim pravnim licima.

Dodatni posao se odnosi na posao koji Zaposleni obavlja pored svog primarnog posla kako bi dopunio svoj prihod.

Donacija se odnosi na novac ili robu koja se daje kao pomoć osobi ili organizaciji.

Finansiranje Terorizma se odnosi na prikupljanje ili obezbeđivanje sredstava sa namerom da se ona koriste za podršku terorističkim aktima ili organizacijama.

Gost odnosi se na osobu koja je dobila poziv da poseti kompaniju Comtrade ili da uzme učešće u događaju organizovanom od strane kompanije Comtrade.

Gostoprinstvo se odnosi na prijateljski i velikodušni prijem i zabavljanje Gostiju.

Klauzula o Zabrani Konkurencije odnosi se na klauzulu predviđenu ugovorom o radu, po kojoj se Zaposleni obavezuje da neće stupiti u/ili započeti sličnu profesiju tokom i/ili nakon zaposlenja u Comtrade Grupi. Ovo ograničenje je neophodno radi zaštite poslovnog interesa Comtrade Grupe.

Klijent odnosi se na kompaniju i/ili organizaciju koja kupuje robu ili usluge od Comtrade Grupe.

Konkurent se odnosi na kompaniju uključenu u komercijalno ili ekonomsko nadmetanje sa Comtrade Grupom ili njenim podružnicama. Konsultant odnosi se na osobu koja profesionalno pruža ekspertske savetodavne usluge.

Korporativna Zabava odnosi se na privatni događaj organizovan od strane kompanija za svoje zaposlene, klijente ili zainteresovane strane. Ovakvi događaji se mogu organizovati za široku publiku, kao što su kongresi i konferencije, ili u vidu manjih događaja, kao što su odmori, praznične zabave ili privatni koncerti.

Korupcija se odnosi na nepošteno ili prevarno ponašanje koje obično uključuje Mito. Korupcija može poprimiti aktivan ili pasivan oblik.

Menadžment podrazumeva rukovodioce poslovnih jedinica, generalne direktore kompanija Comtrade i rukovodioce funkcija podrške.

Mito se odnosi na čin bilo kakvog plaćanja u gotovini ili davanja bilo kakve vrednosti u cilju uticanja na neku odluku.

Nadređeni predstavlja pojedinca koji je viši u rangu ili poziciji od drugih (Podređeni).

Odbor za praćenje usklađenosti poslovanja se odnosi na odbor na nivou Menadžmenta odgovoran za postavljanje, rad i održavanje Sistema usklađenosti poslovanja u okviru Comtrade Grupe.

Pasivna Korupcija se odnosi na čin zahtevanja, prihvatanja ili primanja, bilo direktno ili indirektno, uplate ili pogodnosti ili prednosti od javnog ili privatnog lica u zamenu za obećanje, oslobađanje ili povlašćeni čin.

Plaćanja za olakšice odnosi se na manje uplate da bi se obezbedila ili ubrzala rutinska vladina akcija od strane Vladinog Službenika.

Podizvođač predstavlja pravni subjekt ili lice koje obavlja posao za kompaniju Comtrade kao deo većeg projekta.

Podređeni odnosi se na Zaposlenog koji je po položaju direktno ispod neke druge osobe u liniji izveštavanja (Nadređeni).

Poklon se odnosi na bilo koju pogodnost, robu ili uslugu koja se može meriti u formi svojevolljno ustupljenog novca i koja je, direktno ili indirektno, besplatna. Pokloni mogu biti izraženi u gotovini ili u gotovinskim ekvivalentima, robi, poklon vaučerima, pokretnoj ili nepokretnoj svojini itd.

Politički Doprinos se odnosi na svaku uplatu, Poklon, pretplatu, procenu, ugovor, plaćanje za usluge, članarinu, kredit, odlaganje plaćanja, avans ili depozit u novcu ili bilo kojoj vrednosti, prema kandidatu za rad u javnoj službi ili prema političkoj stranci.

Poslovni Partner odnosi se na pojedinca ili kompaniju koja ima poslovni odnos sa kompanijom Comtrade (Prodavac, Klijent, Podizvođač, Konsultant, Agent).

Posrednik odnosi se na osobu koja funkcioniše kao veza između ljudi u cilju pokušaja postizanja sporazuma.

Poziv se odnosi na ponudu za prisustvovanje ili uzimanje učešća u nekom događaju, konferenciji, putovanju, večeri itd.

Pranje Novca se odnosi na nezakonit proces stvaranja velikih količina novca generisanih kriminalnim aktivnostima kao da potiču iz legitimnih izvora. Novac od kriminalne aktivnosti smatra se prijavim, a proces ga „pere“ da bi izgledao čist.

Prevara se odnosi na protivpravnu ili krivičnu obmanu koja ima za posledicu finansijsku ili ličnu korist.

Procena rizika se odnosi na sistematski proces procene potencijalnih rizika koji mogu uticati na projektovanu aktivnost.

Prodavac predstavlja pojedinca ili pravni subjekt koji prodaje proizvode ili usluge Comtrade Grupi.

Pružalac Usluga predstavlja pojedinca ili entitet koji pruža usluge drugoj strani. Pružanje

usluga između Pružaoca Usluge i kompanije je obično regulisano ugovorom o uslugama.

Sistem usklađenosti poslovanja odnosi se na set različitih pravila i tema u okviru Usklađenosti poslovanja Comtrade Grupe.

Službenik nadležan za praćenje usklađenosti poslovanja odnosi se na zaposlenog koji je zadužen za praćenje usklađenosti politika i procedura kako bi Comtrade ostao unutar regulatornog okvira.

Sponzorstvo se odnosi na podršku osobi, organizaciji i/ili aktivnosti davanjem novca, ohrabrenja ili druge pomoći u zamenu za reklamiranje.

Sprečavanje Mitai Korupcije se odnosi na aktivnosti namenjene iskorenjivanju ili sprečavanju nepoštenog ili prevarnog ponašanja. Ovo uključuje procedure primenjive na Comtrade Grupu, kao i obuke Zaposlenih.

Sprečavanje Pranja Novca (SPN) se odnosi na zakone, propise i procedure koje utvrđuju finansijske institucije i drugi regulisani subjekti kako bi obeshrabrili i sprečili potencijalne prekršioce da se bave aktivnostima pranja novca.

Sukob Interesa se odnosi na situaciju u kojoj je osoba u poziciji da izvuče ličnu korist od radnji ili odluka donetih na osnovu svog službenog položaja.

Treća Strana predstavlja pravno lice ili lice koje nije Zaposleni ili Poslovni Partner. Ugovor o neotkrivanju podataka („**NDA**“) se odnosi na ugovor kojim se jedna ili više strana slaže da neće otkriti poverljive informacije koje su im dostavljene kao neophodan deo zajedničkog poslovanja.

Upoznaj svog Klijenta/ Drugu stranu (KYC) odnosi se na uobičajeno poslovno načelo koje se koristi za upoznavanje, bolje razumevanje i bezbednije poslovanje sa Poslovnim Partnerima.

Usklađenost poslovanja se odnosi na unapred definisanu oblast primene internih akata i pravila usklađenih sa zakonima, propisima i ponašanjem Zaposlenih.

Državni Službenik odnosi se na službenika ili zaposlenog u bilo kojoj vladi ili drugom javnom organu, agenciji ili pravnom subjektu na bilo kom nivou, uključujući službenike ili zaposlene preduzeća u vlasništvu države i javnih međunarodnih organizacija, zvaničnike i zaposlene političkih partija, kao i same političke partije.

Zajednički Poduhvat se odnosi na komercijalni poduhvat zajednički preduzet od strane dve ili više strana koje u svemu ostalom zadržavaju svoje zasebne identitete.

Zakon o Zaštiti Konkurencije se odnosi na oblast prava koje promoviše ili nastoji da održi tržišnu konkurenciju regulisanjem antikonkurentnog ponašanja kompanija.

Zaposleni odnosi se na osobu koja ima ugovor o radu ili radnom angažovanju sa Comtrade Grupom.

Zaštita Konkurencije (Antimonopol) se odnosi na zaštitu od nepoštenih poslovnih praksi koje ograničavaju konkurenciju ili kontrolišu cene.

U ovom Kodeksu ponašanja sem ako nije drugačije navedeno, upotreba reči u jednini podrazumeva i množinu (i obrnuto), a upotreba bilo kog pola podrazumeva i sve ostale polove.

Ovaj Kodeks ponašanja predstavlja nezvaničan prevod sa engleskog jezika i u slučaju neslaganja verzija, verzija na engleskom jeziku smatraće se merodavnom.

Preambula

Usaglašavanjem poslovanja sa propisima nadograđujemo Comtrade grupu

Comtrade Grupa je svesna činjenice da štetni softveri mogu ponekad izazvati značajnu štetu po informacionu bezbednost i mrežnu tehnologiju. Isto važi i za prijavu poslovne prakse.

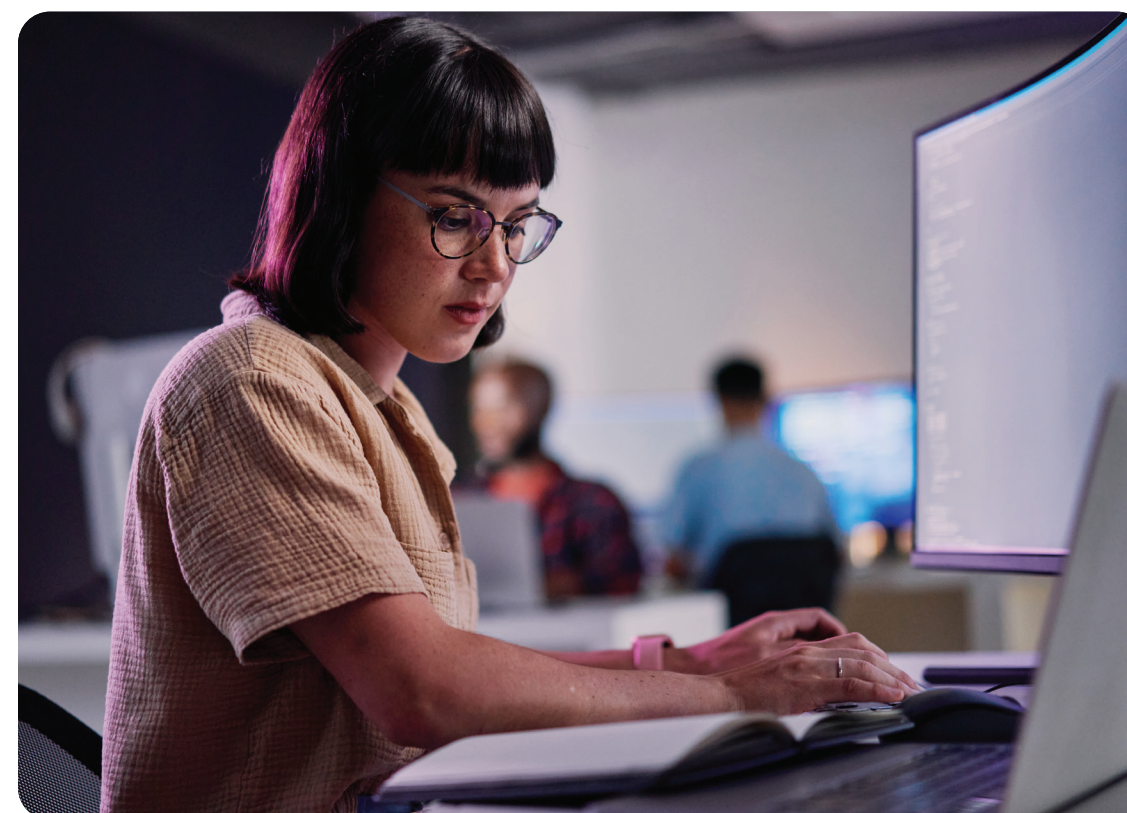
Kao što procesor, memorija i memorijski uređaj predstavljaju važne delove računara - Poštenje, Kredibilitet i Integritet predstavljaju najviše standarde Usklađenosti poslovanja sa propisima i pravilima. Usklađenost poslovanja predstavlja komponentu Comtrade Grupe koju karakteriše održivost u uspehu i vrednost po kojoj se razlikuje. Nedolično ponašanje pojedinca može da ugrozi reputaciju i egzistenciju celokupne kompanije, kao i da odloži poslovanje i poslove.

Comtrade Grupa je posvećena poštovanju najboljih standarda etičkog poslovanja i integriteta. Odredbe Kodeksa ponašanja su prevashodno zasnovane na poštovanju zakona i drugih uslova primenljivih na poslovanje Comtrade Grupe u svim državama u kojima ona ima poslovnu aktivnost.

Svi Zaposleni moraju postupati u skladu sa politikama i procedurama usvojenim od strane Comtrade Grupe i prema Poslovnim Partnerima i Trećim Stranama se moraju odnositi sa poštovanjem.

Kodeks ponašanja ima za cilj sprečavanje, detektovanje i reagovanje na nedolično ponašanje. Kodeks ponašanja se odnosi na sve Zaposlene i Poslovne partnere.

Kršenje Kodeksa ponašanja ili zakona će narušiti ugled Comtrade Grupe i njenih Zaposlenih i dovesti do štete i krivičnih kazni. Posledice kršenja Kodeksa ponašanja ili zakona mogu biti različite i mogu uključivati disciplinske mere i mere poput otkaza ugovora o radu, privremenog udaljenja sa posla bez naknade plate i novčane kazne.

Šta je strogo zabranjeno?

Comtrade Grupa ima politiku nulte tolerancije za svako kriminalno ponašanje ili za druge nezakonite aktivnosti. Sledeće aktivnosti su identifikovane kao posebno štetne i izričito su zabranjene Kodeksom ponašanja.

- **Prevara:** Svi Zaposleni se moraju pobrinuti da celokupna komunikacija bude jasna, tačna i poštena. Neophodno je vođenje evidencije koja mora predstavljati pošten i tačan prikaz činjenica.
- **Korupcija:** Zabranjen je svaki oblik Mita, čak i kada lokalne poslovne prakse dozvoljavaju ili čak zahtevaju takvo ponašanje. Zaposleni moraju imati na umu da se Mito takođe može javiti u obliku Poklona, Gostoprimstva ili Korporativne Zabave. Za davanje, nuđenje ili primanje Poklona, Gostoprimstva ili Korporativne Zabave neophodno je odobrenje od Nadređenog - nijednom Zaposlenom nije dozvoljeno da daje, nudi ili prima Poklone, Gostoprimstva ili Korporativnu Zabavu koji prevazilaze okvire uobičajene poslovne učtivosti.
- **Precutni dogovor:** Zaposlenima nije dozvoljeno uzimanje učešća u protivtržišnom ponašanju, kao što je nameštanje cena, nameštanje ponuda i raspodela tržišta.
- **Prinuda:** Zaposlenima nije dozvoljeno da prete ili zastrašuju druge osobe, niti da koriste bilo kakve druge oblike pritiska, poput ucene, u toku obavljanja poslovnih aktivnosti za kompaniju Comtrade.

Deo posla svakog Zaposlenog i etičke odgovornosti je da pomogne u primeni Kodeksa ponašanja. Svaki Zaposleni treba da bude upozoren na moguća kršenja i da odmah prijavi kršenje ili sumnju na kršenje Kodeksa ponašanja.

Odmazde, pretnje, kazne ili osvete protiv bilo koje osobe koja je u dobroj veri prijavila kršenje ili sumnju na kršenje zakona, ovog Kodeksa ponašanja ili drugih internih akata, ili protiv bilo koje osobe koja u dobroj veri pomaže u bilo kojoj istrazi ili procesu, je zabranjeno.

Poverljivost će biti očuvana u meri u kojoj je to moguće, s obzirom na potrebu kompanije da istraži i reši nastalu situaciju i da se pridržava zakona.

Zaposleni može prijaviti kršenje ili sumnju na kršenje Kodeksa ponašanja:

- Svom Nadređenom (ili drugom menadžeru kome veruje)
- Službeniku nadležnom za praćenje usklađenosti poslovanja na e-mail adresu: compliance@comtrade.com
- Online putem Web Forme
- Slanjem pisma Službi za praćenje usklađenosti poslovanja na sledeću adresu:

Služba za praćenje usklađenosti poslovanja
Savski nasip 7
Beograd, Srbija

Molimo vas da radite sa nama kako bismo održali naše odlične etičke standarde i integritet. Poštovanje Kodeksa ponašanja i drugih internih akata o usklađenosti poslovanja je najbolji način da napredujemo i sačuvamo svoju reputaciju.

Kodeks ponašanja je dostupan na internom portalu Connect, kao i na zvaničnim web sajtovima svakog člana Comtrade Grupe.

Uvod

Kodeksom ponašanja se afirmiše značaj zakonitog, etičkog i poslovanja sa integritetom. Kodeks ponašanja je vodič širokog opsega koji pruža pomoć u donošenju nezavisnih odluka tokom svakodnevnog rada.

Comtrade Grupa želi da preuzme odgovornost, podrži najviše standarde integriteta i posluje ispravno, zato što želi da poštuje propise, ali i zato što veruje da propisi imaju vrednost. Pošten odnos je dobar za društvo, a poštenje je nešto za šta kompanija Comtrade treba da se zalaže.

Svaki Zaposleni je odgovoran za obavljanje svojih dužnosti na način koji je u skladu sa Kodeksom ponašanja. Odbor za praćenje usklađenosti poslovanja ima odgovornost da obezbedi uspostavljanje efikasnog Sistema usklađenosti poslovanja unutar Comtrade Grupe. Menadžment Comtrade Grupe (uz podršku Pravne službe) je odgovoran za nadgledanje Sistema usklađenosti poslovanja kompanije Comtrade.

Službenik nadležan za praćenje usklađenosti poslovanja upravlja svakodnevnom radom Sistema usklađenosti poslovanja.

Prevenција

Upravljanje rizikom
Procesi
Obuke
Poslovna podrška

Detekcija

Interni sistem kontrola
Nadgledanje
Revizija

Reakcija

Praćenje slučaja
Primerene posledice
Mere sanacije i ublažavanja

Odgovornost Menadžmenta kompanije Comtrade:

Comtrade Grupa je uspostavila Sistem usklađenosti poslovanja i kontinuirano ga dalje razvija kako bi ga prilagodila dinamičnim poslovnim potrebama.

Prevenција

Efikasne preventivne mere (poput upravljanja rizikom, politike, procedure, obuke i komunikacije) omogućavaju da se izbegne nastanak sistematskog nedoličnog ponašanja.

COMTRADE

Detekcija

Efikasna Usklađenost poslovanja zahteva potpunu jasnoću: stručno i pošteno ispitivanje mogućih devijacija.

USKLAĐENOST

Reakcija

Konkretnim reperkusijama i jasnim reakcijama se podržava suspendovanje nedoličnog ponašanja, kažnjava neispravno postupanje i eliminišu nedostaci u vidu neadekvatnih aktivnosti.

SISTEM

Integritet pri donošenju odluka u okviru kompanije Comtrade:

Ukoliko Zaposleni posumnja u neku konačnu odluku ili ukoliko nije siguran da li je konačna odluka adekvatna, može postaviti sledeća pitanja:

Da li je to legalno?

Da li je to u skladu sa Kodeksom ponašanja Comtrade Grupe?

Da li se u tome ogledaju vrednosti i kultura Comtrade Grupe?

Da li ste voljni da preuzmete odgovornost i suočite se sa posledicama takve odluke?

Ukoliko je Zaposleni u stanju da na sva prethodna pitanja pouzdano odgovori sa „DA“, trebalo bi da nastavi dalje bez ikakve nelagode. Ukoliko odgovor na bilo koje od prethodnih pitanja glasi „NE“ - Zaposleni ne treba da nastavi sa pomenutim aktivnostima i treba da potraži savet svog Nadređenog, Pravne službe ili Službenika nadležnog za praćenje usklađenosti poslovanja, zavisno od nivoa i važnosti odluke.

Comtrade Grupa neće tolerisati nikakav oblik revanšizma. U duhu ovog Kodeksa ponašanja, Comtrade Grupa može obezbediti kontinuitet održiv svuda gde posluje bilo trenutno ili u budućnosti, a uz pomoć etike i integriteta.

Ukoliko Zaposleni ili Poslovni Partner ima bilo kakvo pitanje ili veruje da su načela ovog Kodeksa ponašanja na bilo koji način prekršena, treba da prijavi ovu situaciju. Pomenuta osoba uvek može porazgovarati sa Menadžmentom, Pravnom službom, Službom za praćenje usklađenosti poslovanja ili poslati e-mail na sledeću adresu: compliance@comtrade.com.

1. Osnovni zahtevi u vezi sa ponašanjem

1.1 PONAŠANJE KOJE JE U SKLADU SA ZAKONOM

Poštovanje zakona i pravnog sistema svake države u kojoj Comtrade Grupa posluje predstavlja fundamentalno načelo. Svi Zaposleni moraju poštovati zakone i propise pravnih sistema u okviru kojih posluju, kao i važeće politike Comtrade Grupe. Zaposleni moraju postupati u interesu kompanije Comtrade, poštovati propise, zakone i generalno važeće društveno prihvaćene vrednosti. Kršenje zakona se mora izbegavati u svim okolnostima.

Bez obzira na geografsko područje ili ekonomski i materijalni položaj, poslovanje kompanije Comtrade se mora obavljati u skladu sa nacionalnim zakonima i relevantnim preporukama međunarodnih organizacija, posebno u smislu poštovanja fundamentalnih načela (npr. Zaštita konkurencije, Sprečavanje Mita i Sprečavanje Korupcije, Sprečavanje Pranja Novca i Finansiranja Terorizma itd.).

Kršenje zakona i etičkih načela šteti reputaciji Comtrade Grupe i utiče na javno mnjenje, kao i na ponašanje Zaposlenih i Poslovnih Partnera. Bez poverenja u integritet i pouzdanost Comtrade Grupe, gubi se i osnovni temelj dugoročnog uspeha.

Comtrade Grupa bi želela da postane primer najbolje prakse u delu koji se odnosi na Usklađenost poslovanja. Od svakoga ko postupa u ime/za račun Comtrade Grupe se zahteva da postupa u skladu sa standardima koji mogu biti strožiji od pravnih zahteva. Ukoliko Poslovni Partner ima obavezu da poštuje strožije zakone ili interne propise u oblasti usklađenosti poslovanja nego što ih ima Comtrade, ova činjenica će se posebno razmotriti između ugovornih strana i, ako je potrebno, ugovorom će navedeno biti definisano.

U nedostatku bilo kakvog važećeg zakona ili propisa, Kodeks ponašanja se mora poštovati. Tamo gde važeći zakon i Kodeks ponašanja zahtevaju drugačije ponašanje, mora se poštovati strožiji, ili važeći zakon ili Kodeks ponašanja.

Ukoliko je Comtrade sklopio ugovor sa Poslovnim Partnerom i Comtrade je ugovorom obavezan da poštuje kodeks ponašanja Poslovnog Partnera, u određenim situacijama mora se poštovati strožiji kodeks ponašanja.

Ako Zaposleni ima bilo kakvu sumnju u vezi sa rešavanjem sukoba između Kodeksa ponašanja i važećeg zakona/ugovora zaključenog sa Poslovnim Partnerom, on/ona treba da kontaktira Pravnu službu i Službenika nadležnog za praćenje usklađenosti poslovanja kako bi dobio savet u vezi sa ovim pitanjem.

1.2 UZAJAMNO POŠTOVANJE, INTEGRITET I POŠTEN ODNOS

Comtrade Grupa poštuje lično dostojanstvo, privatnost, i lična prava svakog pojedinca. Comtrade Grupa saraduje sa pojedincima koji se razlikuju po etničkoj pripadnosti, kulturi, religiji, godinama starosti, stepenu invaliditeta, rasi, polu, seksualnom identitetu i globalnoj perspektivi. Comtrade Grupa ne toleriše bilo čije diskriminisanje po osnovu bilo koje od navedenih karakteristika, kao ni uznemiravanje, ili uvredljivo ponašanje, bilo ono seksualno ili lično po bilo kom drugom osnovu. Pomenuta načela se primenjuju kako u okviru kompanije, tako i na ponašanje prema Poslovnim Partnerima.

Svaka vrsta diskriminacije ozbiljno narušava dobre radne odnose. Osim toga, diskriminacijom se takođe povređuju prava na ličnost svakog pojedinačnog Zaposlenog. Zbog toga, svaki Zaposleni ima obavezu da se suzdrži od svake vrste diskriminacije. Ličnost svakog pojedinačnog Zaposlenog se mora poštovati.

1.3 ODGOVORNOST ZA REPUTACIJU COMTRADE GRUPE

Comtrade Grupa nastoji da zaštiti svoju poslovnu reputaciju i izbegne moguće sankcije kao i finansijske i druge rizike.

Reputaciju Comtrade Grupe u najvećoj meri određuju aktivnosti Zaposlenih, kao i način na koji se svako od njih ponaša. Nezakonito ili neadekvatno ponašanje makar i jednog Zaposlenog Comtrade Grupi može naneti značajnu štetu. Svaki Zaposleni bi trebalo da se bavi održavanjem i promovisanjem dobre reputacije Comtrade Grupe u odgovarajućoj državi.

Kako bi osigurala poštovanje odredbi Kodeksa ponašanja, Comtrade može izreći disciplinske mere protiv svakog Zaposlenog koji krši ovaj Kodeks ponašanja. Posledice nepostupanja u skladu sa zakonom i/ili Kodeksom ponašanja mogu biti ozbiljne i mogu uključivati kazne, tužbe, gubitak poslovnih privilegija i, u određenim slučajevima, otpuštanje ili raskid ugovora.

1.4 UPRAVLJANJE, ODGOVORNOST I NADZOR

Kultura integriteta jedne organizacije počinje sa vrha. Menadžeri imaju leadersku odgovornost za davanje dobrog primera, podsticanje korporativne kulture i okruženja otvorene i iskrene komunikacije bez straha od odmazde i preduzimanja brzih akcija kada im se skrene pažnja na etička pitanja. Od njih se očekuje da promovišu etičku kulturu kompanije Comtrade i da nikada ne usmeravaju Zaposlene da postignu rezultate kroz ponašanje koje predstavlja kršenje internih politika ili zakona.

Svaki Menadžer mora da istakne važnost etičkog ponašanja i usklađenosti, da ih učini redovnim temama svakodnevnog poslovanja i da ih promoviše kroz lično vođstvo i obuku. Odgovornost svih Menadžera je da utvrde da li postoji kršenje zakona u njihovoj oblasti poslovanja i da obezbede odgovarajući nadzor kako bi to sprečili.

1.5 ODGOVORNOSTI PREMA DRUŠTVU I DRŽAVI

Comtrade doprinosi nacionalnom blagostanju i društvenom razvoju kroz racionalnu ekspanziju poslovanja obezbeđujući stabilan rast kao korporacija i štiteći interese vlasnika.

1. Racionalni razvoj poslovanja

Comtrade posluje poštujući društvene vrednosti u zemlji i inostranstvu. Comtrade promovise svoje poslovanje na osnovu stabilnog korporativnog rasta.

2. Zaštita interesa vlasnika

Comtrade štiti interese svojih vlasnika ostvarujući zdrav profit kroz efikasno upravljanje.

3. Doprinos društvenom razvoju

Comtrade doprinosi nacionalnom i društvenom razvoju kroz otvaranje novih radnih mesta, plaćanje poreza i promociju kulturnih i socijalnih programa.

4. Očuvanje životne sredine

Comtrade nastoji da spreči zagađenje životne sredine i primenjuje sve mere neophodne za očuvanje dragocenih prirodnih resursa.

2. Odnos prema Poslovnim Partnerima i Trećim Stranama

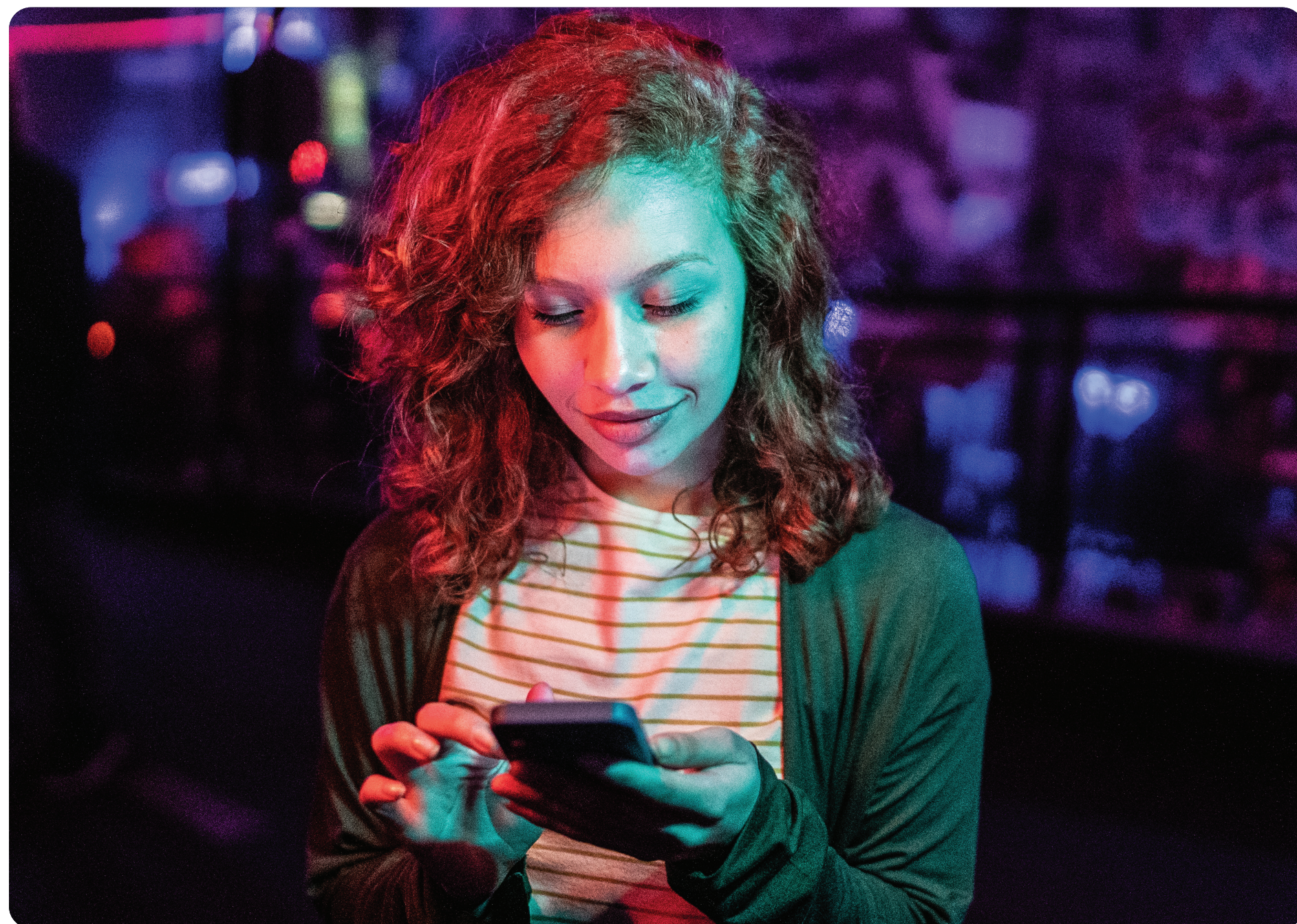
Comtrade Grupa nastoji da posluje sa Poslovnim Partnerima koji imaju ista načela kao i ona navedena u ovom Kodeksu ponašanja, ali i u drugim politikama i procedurama. Comtrade Grupa je pouzdan Poslovni Partner i isto očekuje od svojih Poslovnih Partnera i Trećih Strana.

Comtrade Grupa će prenositi svoje vrednosti i načela na način prikazan u ovom Kodeksu ponašanja, ali i u drugim internim politikama i procedurama sa ciljem da osigura da svi Poslovni Partneri i Treće Strane sa kojima saraduje dele iste vrednosti, standarde i načela.

Comtrade Grupa će redovno proveravati aktivnosti svojih Poslovnih Partnera. Poslovni Partneri predstavljaju rizik po Comtrade Grupu, naročito ukoliko takvi Poslovni Partneri ne postupaju u skladu sa nacionalnim ili međunarodnim propisima i priznatim dobrim praksama u prevenciji nezakonitog ponašanja.

U pomenutom kontekstu, Comtrade Grupa mora osigurati da svaki poslovni odnos sa potencijalnim Poslovnim Partnerom bude predmet prethodne razumne Procene Rizika, naročito u smislu Korupcije ili sličnog neprihvatljivog ponašanja.

Ugovori koje Comtrade potpiše sa Poslovnim Partnerima mogu sadržati specifične odredbe kojima se zahteva Usklađenost poslovanja sa dobrim poslovnim praksama.

2.1 POŠTENA KONKURENCIJA I ANTIMONOPOLSKI ZAKONI

Zaposleni u okviru Comtrade Grupe moraju voditi računa da ne dele informacije sa Konkurentima ili da se sa istima ne udružuju na načine kojima bi se mogla sprečiti slobodna Konkurencija.

Comtrade Grupa u svemu postupa u skladu sa relevantnim antimonopolskim zakonima i zakonima o konkurenciji koji su na snazi širom sveta (npr. Zakon o Zaštiti Konkurencije).

Comtrade nikada ne sme sklapati sporazume sa svojim Konkurentima koji određuju cene ili popuste, uslove prodaje, profitne marže, tržišni udeo, zalihe, marketinške planove, ograničavanje proizvodnje, podelu Kupaca ili tržišta, bojkote, odbijanje ili prekid saradnje sa Kupcima.

Propisi kojima se uređuje ova oblast su veoma kompleksni i razlikuju se od države do države. Generalno, pomenutim zakonima se zabranjuju sporazumi i aktivnosti koji na nerazuman način ograničavaju trgovinu ili umanjuju Konkurenciju. Sankcije po kompaniju i njene Zaposlene mogu biti ozbiljne.

Ukoliko određena pozicija u okviru Comtrade Grupe zahteva saradnju sa Konkurentima, Zaposleni na pomenutoj poziciji treba da bude siguran da je u potpunosti upoznat sa propisima o zaštiti konkurencije i da je u svemu u skladu sa zahtevima.

Comtrade Grupa mora da poseduje blagovremene i potpune informacije o tendencijama u industriji kako bi zadržala konkurentnost, ali ove informacije mora da pribavlja na pošten i zakonit način. Zaposleni se ohrabruju da istražuju i prikupljaju informacije o Konkurentima ukoliko to predstavlja njihov opis posla. Ipak, Zaposleni treba da pribavljaju informacije isključivo iz otvorenih izvora, a ne špijuniranjem, krađom ili na nepošten ili nezakonit način.

Sporazumi kojima se krši Zakon o zaštiti konkurencije mogu poprimiti različite oblike. Nezakoniti sporazum može biti formalni ili neformalni i može biti u pisanoj ili usmenoj formi, ili se može jednostavno zasnivati na međusobnom razumevanju. Zaposleni nikada ne bi trebalo da pretpostavi da je sporazum sa konkurentom oslobođen antimonopolskih problema samo zato što je neformalan.

Comtrade Grupa se redovno sastaje sa svojim Konkurentima u okviru trgovinskih udruženja, privrednih komora, institucija koje postavljaju standarde, stručnih odbora i slično.

Comtrade Grupa nikada ne sme da uzme učešće u zajedničkim aktivnostima usmerenim ka nanošenju štete nekoj drugoj kompaniji. Na primer, Comtrade ne sme da uzme učešće u postavljanju standarda kojima se manipuliše da bi se proizvodi neke druge kompanije stavili u nepotrebno nepovoljniji položaj.

Pre nego što uzme učešće u bilo kakvim aktivnostima koje uključuju Konkurenciju, Zaposleni će se upoznati sa Antimonopolskim Smernicama Comtrade Grupe kako bi proverio da li je uključivanje Comtrade Grupe u skladu sa zakonom. Ukoliko organizacija koja uključuje Konkurente promeni svoju svrhu ili pravac, Zaposleni bi trebalo da potraže savet Pravne službe ili Službenika nadležnog za praćenje usklađenosti poslovanja u vezi sa izmenjenim okolnostima.

Poštena Konkurencija omogućava tržištima da se slobodno razvijaju. Načelo pravičnosti se takođe primenjuje na konkurenciju za udeo u tržištu. Svaki Zaposleni je obavezan da poštuje pravila poštene Konkurencije. Obavljanje procene antimonopolskog ponašanja može biti teško, posebno zato što se propisi mogu razlikovati od države do države i od slučaja do slučaja.

U nastavku je nekoliko tipova monopolističkog ponašanja koji mogu biti osnov za tužbu protiv kompanije zbog kršenja zakona o konkurenciji:

- razgovor sa Konkurentima o cenama, rezultatima, kapacitetima, prodaji, ponudama, profitu, maržama profita, načinima distribuiranja ili bilo kojim drugim parametrima koji određuju ili utiču na nezakonito prenošenje informacija o konkurentskom ponašanju Comtrade Grupe sa ciljem navođenja Konkurenata na paralelno ponašanje;
- sklapanje ugovora sa Konkurentom da se ne takmiči, već da ograniči poslovanje sa Podizvođačima, da podnese lažne ponude za licitiranje ili podeli Kupce, tržišta, teritorije ili proizvodne programe;
- uticaj na Kupčeve preprodajne cene za robu kupljenu od kompanije Comtrade, ili pokušaj da se natera Kupac da kupuje robu od kompanije Comtrade a ne od drugih dobavljača;
- dobijanje konkurentskih informacija korišćenjem industrijske špijunaže, Podmičivanja, krađe ili elektronskog prisluškivanja;
- saopštavanje svesno lažnih informacija o Konkurentu ili njegovim proizvodima ili uslugama.

Nepravične, uvredljive i neprofesionalne komentare na račun Konkurenata i ostalih izvan Comtrade Grupe je potrebno izbegavati čak i u okviru poruka, izveštaja, prezentacija i drugog materijala namenjenog za internu upotrebu unutar Comtrade Grupe.

Zaposleni Comtrade Grupe treba da se obrate Pravnoj službi ili Službeniku nadležnom za praćenje usklađenosti poslovanja ukoliko imaju pitanja o obavezama Comtrade Grupe vezano za Zakon o zaštiti konkurencije koji važi u njihovoj državi.

2.2 SPREČAVANJE MITA I KORUPCIJE: AKTIVNA KORUPCIJA

Comtrade ima pristup nulte tolerancije prema Mitu i Korupciji i posvećen je profesionalnom, poštenom i ponašanju sa integritetom u svim poslovnim odnosima i to u svim jurisdikcijama u kojima posluje. Nepoštene poslovne prakse neće biti tolerisane.

Comtrade veruje da uspeh dolazi iz ponude kvalitetnih proizvoda i usluga po konkurentnim cenama, kroz slobodnu i fer konkurenciju. Svaka ponuda, obećanje, dozvola ili Poklon moraju biti u skladu sa važećim zakonima i politikama Comtrade Grupe, i ne smeju pružati privid neiskrenosti ili neadekvatnosti.

Zaposleni ne treba direktno ili indirektno da nudi bilo kakav preferencijalni tretman poslovnim Partnerima, odobri ili ovlasti davanje novca (mito) ili bilo šta drugo od vrednosti Državnom Službeniku da bi uticao na zvaničnu akciju ili stekao neprikladnu prednost za Comtrade. Isti princip važi i za privatnu komercijalnu drugu stranu u poslovnoj transakciji.

Osim toga, Zaposlenima je takođe zabranjeno da posredno daju novac ili bilo šta od vrednosti Poslovnom Partneru ili Trećim Stranama ukoliko okolnosti ukazuju da bi celokupan takav iznos ili njegov deo potencijalno mogao preći, bilo direktno ili indirektno, u ruke Državnog Službenika radi uticanja na zvanične aktivnosti ili radi ostvarivanja neprikladne prednosti, ili u ruke privatne komercijalne druge strane u cilju neprikladne prednosti prilikom poslovne transakcije.

Termin „bilo šta od vrednosti“ treba široko tumačiti i odnosi se na sve što bi moglo biti od vrednosti za pojedinca. Ovo uključuje, na primer, ugovor o snabdevanju robom ili uslugama, avionske karte, transfere limuzinom, obroke, Zabavu, zapošljavanje, Poklone i poslovne mogućnosti. Važno je da Zaposleni ne samo da treba da izbegavaju takve isplate ili poklone, već i da izbegavaju situacije u kojima njihove radnje mogu zaključiti da se nudi Mito.

Zaposlenima nije dozvoljeno da vrše Plaćanja za Olakšice jer se to ponekad može tumačiti kao Mito. Ukoliko se od nekog zatraži da izvrši Plaćanja za Olakšice, Zaposleni ne treba da se saglasi sa ovakvim zahtevom i treba da se u najkraćem mogućem roku obrati Pravnoj službi ili Službeniku nadležnom za praćenje usklađenosti poslovanja za dalje smernice.

Zaposleni koji su odgovorni za angažovanje Poslovnih Partnera u Zajedničkim poduhvatima moraju preduzeti prikladne mere kako bi:

- bili sigurni da pomenuti Poslovni Partneri shvataju načela Comtrade Grupe protiv korupcije,
- obavili procenu kvalifikacija i reputacije takvih Poslovnih Partnera, i
- uključili odgovarajuće odredbe u sporazume i ugovore čiji je cilj zaštita Comtrade Grupe.

Svaka investiciona odluka koju donese Comtrade Grupa - bilo da se radi o kupovini kontrolnog ili manjinskog učešća u kompaniji, ili o dogovoru o Zajedničkom Poduhvatu - mora biti zasnovana na prethodno obavljenoj pravnoj proveru i proveru usklađenosti sa propisima.

2.3 SPREČAVANJE MITA I KORUPCIJE: PASIVNA KORUPCIJA

Comtrade strogo zabranjuje svim svojim Menadžerima, Zaposlenima i Poslovnim Partnerima koje postupaju u njegovo ime da učestvuju u bilo kojoj vrsti Pasivne Korupcije. Zabranjeno je traženje ili prihvatanje nezakonite ili skrivene prednosti, kao i primanje ili prihvatanje takvog tretmana za povoljan čin od strane Comtrade grupe ili Poslovnog Partnera.

Comtrade ne toleriše bilo koji oblik Mita ili Korupcije uopšte i u korist kompanije Comtrade. Pasivna korupcija može uključivati, na primer, dodelu ugovora, uticaj na rezultate revizije ili inspekcije, ili raspodelu prava prodaje.

Comtrade traži Poslovne partnere koji dele njegove vrednosti. Comtrade neće biti odgovoran za radnje svojih Poslovnih Partnera u kojima učestvuju u Podmićivanju ili Korupciji dok deluju u njegovo ime.

3. Pokloni i Gostoprimstva (Pozivi ili Zabavni Sadržaji)

Pokloni i Gostoprimstva (Pozivi ili Zabavni Sadržaji) moraju biti adekvatni i respektabilni postupci u poslovne svrhe. Oni ne bi trebalo da predstavljaju pokušaj Korupcije i neprikladan način sticanja lične koristi ili koristi u ime Comtrade Grupe.

Pokloni, Pozivi, Gostoprimstva i Zabavni Sadržaji primljeni od strane Menadžera ili Zaposlenih mogu biti primljeni iz ljubaznosti Poslovnih Partnera - u skladu sa pravilima u nastavku.

Comtrade Grupa striktno zabranjuje:

- Svaki Poklon, Poziv, Gostoprimstvo ili Korporativnu Zabavu koji su dati ili primljeni na prikriven način ili od nepoznate osobe ili od osobe koja se nije precizno identifikovana;
- Svaki Poklon dat ili primljen u novcu ili ekvivalentu gotovine (poklon vaučeri ili predmeti po dogovoru);
- Svaki Poklon, Poziv, Gostoprimstvo ili Korporativnu Zabavu koji krše sve važeće lokalne propise (naročito zbog svoje vrednosti, prirode, osobe koja je vlasnik takvog Poklona ili Pozivnice ili osobe koja ih je primila ili dala);
- Svaki Poklon, Poziv, Gostoprimstvo ili Korporativnu Zabavu koja je u suprotnosti sa pristojnošću.

Zaposleni mogu biti u poziciji da ponude Poklone, Pozive, Gostoprimstva i Korporativne Zabave iz ljubaznosti Poslovnim Partnerima.

Ponuda Poklona, Poziva, Gostoprimstva ili Korporativnih Zabava mora biti u isključivom interesu kompanije Comtrade, u granicama ovlašćenja i dužnosti Zaposlenih ili Poslovnih Partnera, i jasno navodeći da je Comtrade vlasnik određenog Poklona, Poziva, Gostoprimstva ili Korporativne Zabave. Ovi Pokloni, Pozivi, Gostoprimstva ili Korporativne Zabave moraju biti razumne prirode i vrednosti i moraju biti transparentni.

Svi Pokloni, Pozivi, Gostoprimstva i Korporativne Zabave koji su iznad praga koji je naveden u Proceduri za Poklone i Gostoprimstva, moraju biti odobreni kroz Alat u koji se zavode primljeni ili dati pokloni i to pre nego što ih Zaposleni primi ili ponudi. U slučaju bilo kakve sumnje, Zaposleni može kontaktirati svog Nadređenog ili Službenika nadležnog za praćenje usklađenosti poslovanja.

3.1 POLITIČKI DOPRINOSI, DONACIJE I SPONZORSTVA

Comtrade ne daje Donacije političarima, političkim partijama ili političkim organizacijama (Politički Doprinosi). Kao odgovoran član društva, Comtrade daje finansijske ili proizvodne Donacije za obrazovanje i nauku, umetnost i kulturu, sport, društvene i humanitarne projekte.

U posebnim prilikama, u zavisnosti od zemlje u kojoj Comtrade posluje, Politički Doprinosi se mogu davati samo ako su u skladu sa važećim zakonima. Menadžment kompanije Comtrade će pažljivo razmotriti sve aspekte doprinosa, posebno primaoca, iznos i vreme, kao i moguću reakciju javnosti.

Ako daje Donaciju, Comtrade podržava legitimne dobrotvorne svrhe, a ne kao zamenu za uslugu ili politički dogovor.

Sve Donacije moraju biti transparentne. To znači da identitet primaoca i korišćenje Donacije moraju biti jasni, a svrha Donacije mora biti legitimna i dokumentovana. Neke Donacije su uvek zabranjene:

1. Donacija profitnoj organizaciji;

2. Uplate na privatne račune (isključujući stipendije za obrazovanje, sport ili umetnost);
3. Donacija organizacijama čiji su ciljevi nekompatibilni sa Comtrade korporativnim principima, ili
4. Donacija koja bi oštetila reputaciju kompanije Comtrade.

Sponzorstvo je svaki doprinos u novcu ili uslugama kompanije Comtrade događaju koji organizuje Treća Strana u zamenu za mogućnost reklamiranja Comtrade brenda.

Svi Sponzorski doprinosi moraju biti transparentni, korišćeni u legitimne poslovne svrhe i proporcionalni sponzorisanom događaju. Doprinosi se ne smeju obećavati, nuditi ili davati da bi se obezbedile neopravdane konkurentne prednosti za Comtrade ili u druge neprikladne svrhe.

Sponzorstvo ima za cilj da promoviše brend ili imidž Comtrade Grupe i moraju ga sprovesti legitimne organizacije sa reputacijom. Menadžeri kompanije Comtrade moraju striktno da obezbede da se Sponzorstva ne mogu koristiti za lični interes bilo kog Zaposlenog ili Treće Strane.

4. Javne Nabavke

Mnoge vlade širom sveta imaju zakone, propise i ugovorne zahteve koje treba primeniti na kupovinu proizvoda od privatnih dobavljača kao što je Comtrade. Ovi zakoni imaju za cilj da obezbede da vladini subjekti mogu da kupuju proizvode i usluge po konkurentnim cenama i da zaštite ugovorni organ od pokušaja da se nepropisno utiče na proces nabavke. U svim poslovima i interakcijama sa vladom, Comtrade treba da deluje na način koji je transparentan, pošten i tačan.

Comtrade će poštovati sve važeće zakone o nabavkama, pravila i ugovorne zahteve kada prodaje proizvode ili usluge vladi. U tom smislu, zabranjena je svaka radnja van regulatornog ili specifičnog konteksta, a koja se primenjuje na proces javnih nabavki. Zabranjena je i svaka radnja koja rezultira ograničavanjem konkurencije, posebno u kontekstu nezakonitog sporazuma sa jednim ili više kandidata ili bilo koje druge antikonkurentne prakse.

5. Sprečavanje Pranja Novca i Finansiranja Terorizma

Pranje Novca i Finansiranje Terorizma su krivična dela sa ekonomskim posledicama. Pošto predstavljaju globalne probleme, njihove negativne posledice su mnogostruke: podrivaju stabilnost, transparentnost i izazivaju ekonomske poremećaje, ugrožavaju programe reformi, za rezultat imaju umanjene strane investicije i gubitak reputacije.

Pranje Novca je praksa prikrivanja nezakonitog porekla novca ili svojine pribavljene izvršenjem krivičnog dela. Kada profit nastaje izvršenjem krivičnog dela, izvršilac traži načine da kontroliše novčana sredstva ili drugu svojinu bez privlačenja pažnje nadležnih organa i stupa u transakcije koje pružaju privid zakonitog poslovanja.

Pranje Novca se sastoji od tri glavne faze:

- Faza „plasiranja“ - prebacivanje imovinske koristi stečene kriminalom u legitiman izvor prihoda. Može se premestiti u finansijske instrumente ili bankovne račune.
- Faza „raslojavanja“, u kojoj se sredstva koja su ušla u legalni finansijski sistem, u malim transakcijama prebacuju na i sa različitih računa kako bi se prikrilo trag povezan sa kriminalnim izvorom.
- Faza „integracije“, u kojoj se sredstva integrišu nazad na legitimne finansijske račune kriminalaca.

Finansiranje Terorizma je davanje novčanih sredstava za terorističke aktivnosti. Ovo može da uključuje novčana sredstva pribavljena iz zakonitih izvora, poput poslovne dobiti i Donacija iz ličnih izvora ili od humanitarnih organizacija, kao i iz kriminalnih izvora, poput trgovine narkoticima, krijumčarenja oružja i druge robe, Prevara, kidnapovanja i iznude.

KYC („Upoznaj Svog Klijenta/Kupca“) je proces identifikovanja i verifikovanja Poslovnih Partnera kao integralni deo procesa Sprečavanja Pranja Novca.

Cilj kompanije Comtrade je poslovanje sa uglednim Poslovnim partnerima koji su uključeni u zakonite poslovne aktivnosti i čija finansijska sredstva proizilaze iz zakonitih izvora.

Svi Zaposleni moraju poštovati važeće zakone protiv pranja novca i procedure Comtrade Grupe. Zaposleni takođe moraju da ispoštuju sve zahteve vezano za računovodstvo, vođenje evidencija i finansijsko izveštavanje, koji su primenjivi na gotovinu i plaćanja, a u vezi su sa drugim transakcijama i ugovorima.

Da bi se izbegao nastanak problema u ovoj oblasti, Zaposleni moraju biti pažljivi i prijaviti sumnjivo ponašanje Poslovnih Partnera.

6. Rad sa Klijentima i Podizvođačima

U svim državama u kojima obavlja svoje poslovanje Comtrade postupa u skladu sa važećim izvoznim kontrolama i carinskim zakonima i propisima kao i regulativama koje se odnose na međunarodne sankcije i zabrane (npr. Uredba o izveznoj administraciji (EAR) i sankcije Kancelarije za kontrolu strane imovine (OFAC). Kontrole izvoza se generalno odnose na prenos roba, usluga, hardvera, softvera ili tehnologije preko određenih nacionalnih granica.

Zakoni o kontroli izvoza mogu se aktivirati vezano za direktni ili indirektni izvoz u/ili uvoz iz država pod sankcijama ili strana koje, na primer, mogu biti obeležene zbog nacionalne bezbednosti ili zbog učešća u kriminalnoj aktivnosti.

Pored toga, nije dozvoljena prodaja i/ili kupovina robe i/ili usluga u/iz (i) zabranjenih zemalja (npr. Kuba, Iran, Severna Koreja, Sudan, Sirija i Krimski region Ukrajine), (ii) fizičkim i/ili pravnim licima kao što su posebno označeni državljani i blokirana lica, druga fizička i pravna lica na listama Vlade SAD i drugim skrining listama, teroristi, trgovci drogom, proliferatori oružja za masovno uništenje i kriminalne organizacije.

Kršenje ovih zakona i propisa za rezultat može imati ozbiljne sankcije, uključujući kazne i povlačenje pojednostavljenih uvoznih i izvoznih procedura od strane vlade (prekid neometanog lanca snabdevanja).

Zaposleni koji su uključeni u uvoz i izvoz robe, usluga, hardvera, softvera ili tehnologije, moraju da poštuju važeće ekonomske sankcije, kontrolu izvoza i zakone i propise o izvozu i uvozu, kao i sve povezane politike i procedure. Zaposleni nisu u obavezi da sarađuju sa svim potencijalnim Podizvođačima, i od njih se ne zahteva da Podizvođaču dodele posao kompanije Comtrade samo po osnovu najniže cene ili činjenice da je Podizvođač istovremeno i Klijent.

Zaposleni moraju izbegavati donošenje odluka za koje bi se moglo smatrati da su zasnovane na ličnom favorizovanju ili drugim faktorima koji nisu povezani sa najboljim interesima kompanije Comtrade.

Odluke o Podizvođaču za određeni projekat treba da predstavljaju najbolju procenu u vezi sa tehnologijom, kvalitetom, brzinom reagovanja i mogućnostima isporuke Podizvođača, kao i u vezi sa troškovima. Finansijska stabilnost, učinak na životnu sredinu i evidencija praćenja Podizvođača predstavljaju druge faktore koji mogu biti predmet razmatranja.

Zaposleni ne treba da uspostavljaju ili održavaju poslovni odnos sa bilo kojim Podizvođačem ukoliko smatraju da Podizvođač svojim praksama krši lokalne zakone ili osnovna međunarodna načela koja se odnose na standarde rada ili na zaštitu životne sredine.

Comtrade mora da održava najviše standarde integriteta prilikom iznošenja tvrdnji o svojim proizvodima i uslugama, stavljajući naglasak na kvalitet i vrednost koje Comtrade nudi, i izbegavajući nepravedne ili uvredljive komentare o Konkurentima.

7. Izbegavanje Sukoba Interesa

Zaposleni imaju odgovornost da donose poslovne odluke koje su u najboljem interesu kompanije Comtrade, a ne one koje su zasnovane na njihovim ličnim interesima.

Zaposleni mora svog Nadređenog obavestiti o bilo kom ličnom interesu koji bi potencijalno mogao da se javi u vezi sa obavljanjem njegovih profesionalnih dužnosti. Zaposlenima nije dozvoljeno da sklapaju sopstvene ugovore ili formiraju porudžbine sa kompanijama sa kojima održavaju poslovnu saradnju kao deo svojih aktivnosti unutar kompanije Comtrade, ukoliko bi pomenuti sopstveni ugovori ili porudžbine mogli da im pruže bilo kakvu prednost.

Dodatna uputstva:

Svi Zaposleni moraju izbegavati sukobe svojih sopstvenih interesa i interesa kompanije Comtrade. Potencijalni sukobi se mogu naročito javiti u slučaju investiranja u kompanije koje predstavljaju konkurenciju kompaniji Comtrade ili u slučaju bliskih porodičnih veza sa osobama koje rade u pomenutim kompanijama. Potencijalni Sukob Interesa se mora obelodaniti i o njemu se mora diskutovati sa Menadžmentom, Pravnom službom i Službenikom nadležnim za praćenje usklađenosti poslovanja.

Prilikom zaposlenja u kompaniji Comtrade, svaki Zaposleni je u obavezi da potpiše Obrazac o Obelodanjivanju Sukoba Interesa. Kopija Obrasca o Obelodanjivanju Sukoba Interesa se čuva u Službi za ljudske resurse, u personalnom dosijeu Zaposlenog.

7.1 KONKURENCIJA, DODATNI POSLOVI I VOLONTIRANJE

Svi Ugovori o radu zaključeni između Zaposlenog i kompanije Comtrade predviđaju klauzulu o zabrani konkurencije koja važi za vreme trajanja radnog odnosa (u daljem tekstu: „Klauzula o Zabrani Konkurencije“). Klauzulom o Zabrani Konkurencije, Zaposleni se obavezuje da se neće baviti nijednom od sledećih aktivnosti bez prethodne pismene saglasnosti kompanije Comtrade, bez obzira na to da li je angažovanje u korist Zaposlenog ili u ime drugog pravnog ili fizičkog lica:

1. korišćenje znanja, iskustva i poslovnih kontakata koje je Zaposleni stekao tokom obavljanja poslova u kompaniji Comtrade, u vezi sa poslovanjem kompanije, osim ako se posao obavlja u korist kompanije Comtrade,
2. direktno ili indirektno učešće u poslovanju bilo kog drugog pravnog ili lica koje obavlja istu ili sličnu delatnost kao Comtrade,
3. prijem zaposlenih i drugih lica koja obavljaju poslove u kompaniji Comtrade za rad kod drugog poslodavca.

Ugovorom o radu su definisane i teritorije na kojima važi Klauzula o Zabrani Konkurencije.

Postupanje suprotno Klauzuli o Zabrani Konkurencije u toku radnog odnosa predstavlja povredu radnih obaveza od strane Zaposlenog i osnov za otkazivanje Ugovora o radu.

Strogo je zabranjeno Zaposlenima da koriste poverljive informacije kompanije Comtrade, upravljaju ili pomažu kompaniji koja se takmiči sa kompanijom Comtrade ili se bavi bilo kakvim konkurentskim aktivnostima.

U svetlu gore navedenog, striktno je zabranjeno da se Zaposleni angažuju na Dodatnim Poslovima bilo koje kompanije koja obavlja iste ili slične poslove kao Comtrade. U slučaju da Zaposleni po bilo kom osnovu saraduje sa konkurentskom kompanijom tokom svog zaposlenja u kompaniji Comtrade (uključujući angažmane koji nisu obuhvaćeni Klauzulom o Zabrani Konkurencije), dužan je da o tome pismeno obavesti Comtrade i pruži sve podatke u vezi sa takvim angažmanom (priroda angažovanja, poslodavac, itd.). Dozvola se neće dati ako može izazvati štetu ili je u suprotnosti sa interesom kompanije Comtrade.

Comtrade snažno podržava pružanje volonterskih aktivnosti dobrotvornim, profesionalnim i društvenim organizacijama, međutim, volonterske aktivnosti ponekad mogu predstavljati Sukob Interesa za Zaposlene.

Očekuje se da se volonterski rad uglavnom obavlja van radnog vremena i u organizaciji samih Zaposlenih. Zaposleni treba da se uzdrži ako Comtrade donosi odluke koje se odnose na dobrotvornu ili drugu organizaciju u kojoj Zaposleni obavlja volonterski rad. Nije dozvoljeno koristiti ime kompanije Comtrade ili njen zaštitni znak u dobrotvornim ili dobrovoljnim organizacijama u kojima Zaposleni obavlja volonterski rad bez prethodne saglasnosti od strane Nadređenog.

8. Adekvatno Postupanje sa Svojom Kompanije

Svaki Zaposleni mora povesti računa da štiti sredstva Comtrade Grupe. Ovo uključuje i zaštitu od neovlašćene upotrebe. Upotreba sredstava Comtrade Grupe u bilo koje nezakonite ili neprikladne svrhe je strogo zabranjena.

Pošto računari, komunikacioni sistemi, stolovi, ormarići, kabineti i ostala oprema pripadaju kompaniji, Comtrade ima pravo da pristupi svim takvim resursima u bilo koje vreme u poslovne svrhe kako bi ispunio svoje obaveze prema klijentima ili vlastima, da prati radni učinak Zaposlenih u skladu sa primenjivim zakonom, ugovorom o radu ili legitimnim interesom kompanije ili u slučaju sumnje u nezakonito ponašanje Zaposlenog.

Iako Zaposleni mogu pomenuta sredstva povremeno koristiti za lične potrebe, ona ostaju u vlasništvu kompanije i podložna su kontroli od strane kompanije Comtrade čak i kada su zaključana bravicama, lozinkama ili sličnim sredstvima. Privatna upotreba je ograničena i trebalo bi da bude legalna i ne bi trebalo da ima negativne posledice po Comtrade.

Služba Informativnih Tehnologija Comtrade Grupe objavljuje standarde i politike koji promovišu adekvatnu upotrebu i bezbednost informacionog sistema kompanije. Zaposleni treba da budu upoznati sa ovim politikama i da ih se u svemu pridržavaju. One pružaju smernice u vezi sa upotrebom mreža i sistema, lozinki, elektronske pošte, glasovne pošte i interneta kompanije Comtrade.

9. Adekvatno Postupanje sa Poverljivim Informacijama

Poslovne i tehničke informacije kompanije Comtrade su vlasništvo kompanije. Mogu ih otkriti samo Zaposleni koji su određeni kao odgovorni za to, i to samo kada ti imenovani Zaposleni ili njihovi Pretpostavljeni utvrde da postoji poslovna svrha njihovog deljenja.

Osetljive informacije treba otkriti ili prihvatiti tek nakon zaključenja pisanog Ugovora o neotkrivanju podataka „NDA“. Kada Poslovni Partneri žele da koriste sopstveni oblik sporazuma umesto standardnog Comtrade NDA, Zaposleni mora da konsultuje Pravnu službu za pomoć. Poverljive ili ograničene informacije obuhvataju informacije o kompaniji koje nisu opšte poznate javnosti i informacije koje su Poslovni Partneri poverili kompaniji Comtrade.

Neovlašćeni pristup, otkrivanje ili gubitak mogu ozbiljno da naškoda kompaniji Comtrade, kao i Poslovnim Partnerima i Zaposlenima. Zaposleni moraju da čuvaju poverljive informacije tako što će ih na odgovarajući način označavati, čuvati ih bezbednim i ograničavati pristup onima koji imaju posebnu potrebu da ih znaju da bi obavljali svoj posao, čak i unutar kompanije Comtrade.

Ove obaveze se nastavljaju i nakon prestanka radnog odnosa ili angažovanja. Kada Zaposleni odlazi iz kompanije Comtrade, ne bi trebalo da uzima nikakve datoteke u štampanom obliku ili elektronske medije koji sadrže poverljive ili ograničene informacije.

Zaposleni treba da označe poverljive informacije u skladu sa Pravilnikom o Zaštiti Poverljivih Informacija kako bi ukazali na nivo pažnje koji treba da se primeni pri rukovanju njima i koliko se široko one mogu distribuirati.

9.1 EVIDENCIJA I FINANSIJSKI INTEGRITET

Otvorena i efikasna komunikacija zahteva precizno i istinito izveštavanje. Ovo je u jednakoj meri primenjivo na odnose sa investitorima, Zaposlenima i Poslovnim Partnerima, kao i sa javnošću i svim državnim kancelarijama.

Od Comtrade Grupe se takođe zahteva da održava dobre procese i kontrole, tako da se transakcije vrše u skladu sa ovlašćenjima Menadžmenta. Od svih Zaposlenih se zahteva da obezbede da poslovne knjige i evidencije Comtrade Grupe budu potpune, precizne, pošteno prikazuju svaku transakciju ili izdatak, i da budu pripremljene blagovremeno i u skladu sa važećim računovodstvenim propisima i standardima.

Pomenute poslovne knjige i evidencije uključuju sve podatke, sertifikate i drugi pisani materijal koji se pruža u svrhe finansijskog izveštavanja i obelodanjivanja, kao i materijal prikupljen u druge svrhe. Pomenuti materijal takođe uključuje i internu evidenciju troškova (kao što su izveštaji o troškovima).

Poslovna evidencija se mora čuvati i uništiti u skladu sa politikom kompanije Comtrade, osim ako Pravna služba ne odredi drugačije.

9.2 ZAŠTITA PODATAKA O LIČNOSTI

Pristup intranetu i Internetu Comtrade Grupe, elektronska razmena informacija širom sveta i elektronsko poslovanje su ključni za efikasnost svakog od nas i za uspeh poslovanja u celini. Korišćenje računarske mreže, IT resursa i internet usluga Comtrade Grupe je namenjeno samo za poslovnu upotrebu. Zaposleni moraju da poštuju zahteve IT bezbednosti i da se uzdrže od korišćenja takvih resursa u neetičke ili nezakonite svrhe.

Međutim, prednosti elektronske komunikacije vezane su za rizike u vezi sa bezbednošću informacija i zaštitom ličnih podataka. Efikasno predviđanje u pogledu ovih rizika je važna komponenta upravljanja informacionim tehnologijama, liderske funkcije kao i ponašanje svakog pojedinca.

Obrada ličnih podataka je regulisana lokalnim zakonodavstvom (npr. Zakonom o zaštiti ličnih podataka) i, gde je primenjivo, Opštom uredbom o Zaštiti Podataka EU (GDPR). Da bi bili usklađeni, mora se poštovati zakonodavstvo zemlje u kojoj određena Comtrade kompanija posluje. Ako su lokalne odredbe strožije od minimalnih standarda bezbednosnih mera propisanih u Comtrade Grupi, takve strožije odredbe se moraju primeniti.

Lični podaci se mogu prikupljati samo u određene, eksplicitne i legitime svrhe i ne mogu se dalje obrađivati na način koji nije u skladu sa tim svrhama. Takođe, lični podaci se mogu obrađivati samo zakonito, pošteno i na transparentan način u odnosu na nosioca podataka. Lični podaci moraju biti adekvatni, relevantni i ograničeni na ono što je neophodno u odnosu na svrhe za koje se obrađuju. Lični podaci se moraju čuvati u obliku koji omogućava identifikaciju subjekata podataka ne duže nego što je potrebno za svrhe u koje se lični podaci obrađuju i na način koji obezbeđuje odgovarajuću sigurnost ličnih podataka, uključujući zaštitu od neovlašćene ili nezakonite obrade i protiv slučajnog gubitka, uništenja ili oštećenja, uz korišćenje odgovarajućih tehničkih ili organizacionih mera.

Subjekti podataka imaju pravo da budu informisani o obradi svojih ličnih podataka u sažetom, transparentnom, razumljivom i lako dostupnom obliku, koristeći jasan i jednostavan jezik i svoja prava u vezi sa obradom svojih ličnih podataka, kao što je pravo na pristup od strane subjekta podataka, pravo na ispravku, pravo na brisanje ili pravo na zaborav, pravo na ograničenje obrade, pravo na prenosivost podataka, pravo na prigovor, pravo da ne bude predmet odluke zasnovane isključivo na automatizovanoj obradi, uključujući profilisanje, pravo da povuče saglasnost u bilo kom trenutku, bez uticaja na zakonitost obrade na osnovu saglasnosti pre njenog povlačenja, pravo na podnošenje žalbe nadzornom organu.

Bez obzira da li je u svojstvu kontrolora, obrađivača ili podobrađivača svake kompanije, Comtrade je odgovoran za obradu ličnih podataka u skladu sa važećim lokalnim zakonodavstvom i mora da ispunjava dužnosti i obaveze koje su propisane, kao i da obezbedi sigurnost obrade i korišćenja ličnih podataka štiteći poverljivost, integritet i dostupnost ovih podataka. Svaka kompanija, članica Comtrade Grupe, će se pobrinuti da Pružaoci usluga, kojima su poverili obradu ličnih podataka, postupaju na isti način.

Svi zaposleni moraju striktno da poštuju zahteve koji se odnose na zaštitu ličnih podataka.

10. Životna sredina, Zdravlje i Bezbednost na radu

10.1 ŽIVOTNA SREDINA

Zaštita životne sredine je važna za Comtrade jer omogućava stvaranje društvene, ekološke i ekonomske vrednosti za dugoročan poslovni uspeh i odgovoran globalni razvoj. Comtrade je fokusiran na identifikaciju svih aspekata svog poslovanja koji mogu imati uticaj na životnu sredinu i sprovođenje i reviziju ovih aspekata kao što su smanjenje potrošnje resursa, otpada i zagađenja u radu kompanije kao i promocije očuvanja energije i resursa.

Comtrade nastoji da očuva prirodne resurse i smanji ekološki teret stvaranja otpada i emisija u vazduh, vodu i zemljište.

10.2 ZDRAVLJE I BEZBEDNOST NA RADU

Znajući da su Zaposleni najvažniji faktor u postizanju dugoročnog uspeha, Comtrade je posvećen kontinuiranom razvoju radnog okruženja koje omogućava održivi učinak u kojem svi zaposleni mogu da daju najbolje od sebe.

Comtrade je posvećen postizanju visokih standarda kako bi obezbedio bezbedno i zdravo radno mesto za svoje Zaposlene, Ugovarače i posetioce. Posvećenost zdravlju i bezbednosti kompanije Comtrade ide se dalje od obezbeđivanja usklađenosti sa pravilima i zakonima.

Zdravlje i bezbednost su ključni prioriteti u dizajniranju i razvoju radnih procesa i načina na koje aktivnosti moraju biti organizovane. Comtrade se zalaže za zdravo i bezbedno radno mesto, bez povreda i profesionalnih bolesti.

11. Implementacija Usklađenosti Poslovanja i Nadzor

Menadžment kompanije Comtrade će aktivno podsticati široku distribuciju i primenu Kodeksa ponašanja. Usklađenost sa lokalnim zakonodavstvom i poštovanje Kodeksa ponašanja će se redovno pratiti.

Ako Zaposleni kompanije Comtrade nije siguran šta je ispravna stvar u konkretnom slučaju, postoji mnogo izvora informacija koji mogu pomoći, uključujući Nadređenog Zaposlenog, Pravnu službu, Službu za Ljudske Resurse i Službenika nadležnog za praćenje usklađenosti poslovanja.

Zaposleni može prijaviti kršenje ili sumnju na kršenje Kodeksa ponašanja Službeniku nadležnom za praćenje usklađenosti poslovanja na e-mail adresu: compliance@comtrade.com.

12. Završne Odredbe

Kodeks ponašanja, kao i sva njegova ažuriranja usvaja Odbor za praćenje usklađenosti poslovanja. Kodeks ponašanja stupa na snagu 8 (osmog) dana od dana objavljivanja na Connect portalu.

Usvajanjem ovog Kodeksa ponašanja, Kodeks ponašanja od 28. aprila 2022. godine prestaje da važi.

The background of the slide is a blurred photograph of four people standing in a row, facing forward. They appear to be in a professional setting, possibly a meeting or a presentation. The colors are muted and out of focus, with shades of purple, blue, and grey.

Comtrade Group GmbH
E-mail: info@comtrade.com
www.comtrade.com

Last Revision: December 19, 2022